

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„KOROŠKI SLOVENEK“
 Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.
 Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Pol. in gosp. društvo
 Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

List
za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Izhaja vsako sredo.
 Stane četrtletno: 1 šiling.
 celoletno: 4 šilinge.
 Za Jugoslavijo
 četrtletno: Din. 25.—
 celoletno: Din. 100.—
 Pozamezna številka 10 grošev.

Leto VII.

Dunaj, 27. julija 1927.

Št. 30.

Narodni kataster.

Citati iz posameznih slovenskih in nemških listov pač prinašajo prav različno sodbo o predlogu koroških nemških strank.

Bistvo vsej kulturni avtonomiji pa tvori narodni kataster, ki ga tudi upravičeno slovenski listi, ki koroške razmere poznajo, odklanjajo.

Ker se k razmotrivanju predloga še povrnemo, naj bo zaenkrat govor samo o narodnem katastru, t. j. podlagi vsej kulturni avtonomiji. Koroški Slovenci se po imenovanem predlogu lahko pisavajo oziroma črtajo iz katastra, kakor bo pač bolj ustregalo njihovemu materijalnemu položaju ali trenutnemu razpoloženju. Zakonito bi s tem bila dana celo možnost, da se tudi pravi Nemci vpišejo v ta kataster, ker pač ni nobene druge zahteve nego volja vsakega posameznika. Da pa se bo ta svobodna volja posameznika tekom časa čisto menjala pod pritiskom življenjskih okolščin, ni menda nobenega dvoma. Tukaj imamo slučaj, da se hoče dati neznačajnosti zakonita podlaga. Zakon naj torej v „demokratični“ republiki navaja državljana k breznačajnosti in nemoralnosti. Vsekakor smo tudi koroški Slovenci na stališču svobodne volje vsakega posameznika, še prav posebno v današnjem demokratičnem času, česar pač o naših nemških sodeželanah ne moremo trditi, ker nam oni očitajo našo narodno zavednost z veleizdajo. Značilen primer je dogodek ob zadnjih volitvah t. l., ko je Landbund v Blačah pri Zili pod pokroviteljstvom sedanjega deželnega poslanca g. Ferliča nabil lepake: „Wer stranka wählt, ist Landesverräter!“ To seve ni osamljeni slučaj, najlepše izpričevalo, kako je v „demokratični“ državi članom manjšine zagotovljeno svobodno izražanje svojega prepričanja.

Tak narodni kataster koroški Slovenci najodločneje odklanjamo, ker je bila naša bor-

ba ves čas značajna in moralna in je naš program tudi znanjši še boj breznačajnosti in nemoralnosti ne samo v zasebnem, temveč tudi v javnem življenju.

Seve koroški Slovenci tudi nikakor ne zahtevamo, da država sili „gotovo“ skupino (po „Bauernzeitung“ „bindišarski koroški narod“) svojih državljanov v položaj manjšine, pač pa odločno zahtevamo, da država in zakon spoštujeta dana dejstva. Slovenski starši bi svojo pripadnost k slovenskemu narodu ne mogli jasneje izpričati kakor s tem, da učijo svojo družino od vsega početka v slovenskem jeziku (hote ali nehote je povsem postranska stvar), dejstvo samo govori jasno dovolj, tako da ga bodo morali upoštevati tudi oni, ki danes s tako vnemo kažejo na edino zveličavni predlog nemških strank. Če pa so se enkrat slovenski starši oziroma cele družine odločile, da hočejo pripadati slovenskemu narodu, potem je tudi edino značajno, da jih država v tej odločitvi štiti. Tukaj torej naj zakon napravi red in ustavi nemoralno kolebanje iz enega tabora v drugega.

Vsi Slovenci, ki govore v družini slovenski jezik oziroma kojih otroci ob vstopu v šolo govore slovensko, pripadajo slovenskemu narodu. Ni treba torej nobenega nasilja, ampak spoštuje naj se volja staršev, ki so pač imeli svobodno voljo učiti odnosno vzgajati svojo deco v slovenskem ali nemškem jeziku. Če so se pa odločili za prvega, potem so vsi plebisciti in katastri odveč, ker ne dajejo pravega vpogleda v dejansko stanje.

Menda tudi „Cillier Zeitung“ noče, da bi se Slovenci ali Hrvati in Srbi prištevali nemški manjšini v Jugoslaviji, ampak hoče čuvati pristno nemško posest, potem je tudi za njo naše stališče spremljivo. Ona naj nas podpira in ne napada, češ, da hočemo izvajati nasilje. Le na tej podlagi se bodo mogli tudi jugoslovanski Nemci okoristiti ob predlogu nemških

strank v koroškem deželnem zboru. Naj „Cillier Zeitung“ neha biti glasilo koroških Nemcev, naj se postavi na stališče, da naj se manjšinsko vprašanje rešuje po željah manjšine, kakor se glasi sklep vseh, tudi nemških manjšin v Ženevi, potem bo tudi veliko lažje in z boljšim uspehom zagovarjala želje in zahteve svoje manjšine.

Pomoč kmetom.

Kmetje po pravici tožijo, da so se cene vsega drugega neznočno dvignile, samo kmečki pridelek se ne plača, kakor bi bil vreden. Vsi drugi zvišanje produkcijskih stroškov pevalijo na konzumenta, na kupca, samo kmet je zadnji v koledarju in nikomur ne more cene zvišavati, ker mu jo diktira svetovni trg. Ceno pšenice delajo velike svetovne borze, trgi kjer se kupuje in prodaja pšenica, ki prihaja iz Kanade, Argentinije, Indije itd. Tisto velja za meso. Človek bi mislil, da se morajo pač v državi zgovoriti kmetje in delavci, da se vsi, ki jedo z ene mize, enakomerno varujejo in vsem varuje pravična plača za pošteno delo. A mesto sporozuma proglašajo se razredni boj. Država bo seve prisiljena tu napraviti red. Čim manj bomo doma pridelali, tem več bomo iz tujine kupovali ter temveč denarje pošiljali na tuje. Položaj kmeta nikdar ni bil tako neznošen kakor zdaj. Iz daljave pa nam le že sije neka nada. Ne danes že, ali tudi jutri ne, a ne bo več trajalo deset let, pa bo svetovni trg sam poskrbel, da se delo plača tudi kmetu. Kakor si namreč velike tovarne zasiguravajo cene svojih izdelkov z medsebojnimi dogovori, karteli in trusti, tako se začena tudi ameriški farmer, kmet, združovati z namenom, da drži ceno pšenice in seve tudi mesa. Največje tržišče za pšenico je zdaj Kanada, ki pridelava letno 110 milijonov metercentov pšenice. Sicer Združene države več pridelajo, ali imajo že 115 milijonov

PODLISTEK

Reberški Ožbej:

Kapelški punt.

(Nadaljevanje.)

To je trški birič Lukej Hudopisk. Nekdaj je bil kot bajtarski sin blizu Kaple pri vojaki in se je naučil nekaj nemščine ter brati in pisati. Ko je prišel domu, je ravno umrl prejšnji birič Bobej. Ker je imel Lukej vojaški nastop in dobro nabrušen jezik, ga je sprejel trški sodnik v službo, da je slical ljudi k sodniji in iztirjeval kazni, zapiral obsojence in jim tudi našteval po neizrekljivem delu telesa v sodbi izrečeno število udarcev, da je marsikateri vriskal, a ne od veselja, in si želel, da bi birič ne bil tako močan.

Služba takega biriča je bila v tistih časih važna. Bil je imenitna oseba in bali so se ga bolj kakor sodnika. Zato je pa skušal vsaki biti v dobrih odnošajih z njim. In tako je s časoma postal pijanček, kajti ta in oni mu je dal piti, če je imel kaj opravka pri sodniji.

In Lukej se ni branil. Dostokrat je čudno zadišalo, če je stopil v dvorano in sodnik Hagen je potegnil skozi svoj fini nos in resno pogledal Hudopiska iznad očali ter dvignil karajoče prst:

„Hudopisk, Hudopisk, pa si že zopet pil tisto zlodejevo žganje, smrdič kakor dihur, boljšaj se — oženi se!“

In Hudopisk je stal ves skesan pred sodnikom in zatrjeval, da je to zadnjikrat, ter dvignil tri prste, kakor bi hotel priseči pred stroгим, a vendar dobrim sodnikom.

„Bomo videli,“ meni dobrohotno sodnik, „a pravijo, da se pijanec spreobrne, ko se v jamo zvrne.“

„O milostljivi gospod sodnik, ne sodite me preostro, čisto gotovo postanem najtreznejši človek.“

Sodnik se je malo nasmehnil, ker na tako prisego ni dosti držal, in imel je prav, še dostokrat je dišal Lukej Hudopisk po žganju in vinu in oči so se mu svetile, kakor bi imel mrzlico.

A nazadnje je le našel zdravilo zoper to slabost. Nikogar ni imel, ki bi gledal nanj, obleka je bila ponošena in tista kapa, ki jo je nosil v znamenje svoje službe, se je svetila kakor steklo in brke so mu visele navzdoli kakor kakemu Kitajcu. Perilo mu je snažila Katra, ki je imela malo leseno bajtico blizu sodnije. Bila je suha in dolga kakor kaka hmeljeva ranta, zobje so bili redki in dolgi kakor pri grabljah, v obrazu pegasta, jezika pa dolgega, da se je vsak bal; ni čuda, da je postala Katra zarjavela devica in bi bila tudi ostala, če ne bi bil prišel Lukej Hudopisk v njeno hišico.

Katra mu je osnažila perilo, mu zakrpala obleko, če je pri kaki luknji silil preveč zrak na prosto, dala mu je tudi kak mal prigrizek in ga pri tem prav prijazno pogledala in mu na-

mignila, češ, kako dobro bi ti bilo, če bi se oženil. In Lukej, ki je bil mehkega srca, je tako dolgo poslušal Katro, da je bil prepričan, da bi storil najboljšo, ako vzame ta sladko-britki križ na ramo, in nekega dne je prosil Katro, naj mu ga pomaga nositi, v kar je takoj privolila.

Tako je dobil Lukej družico in s tem je bilo tudi njegovega nerednega življenja konec. Od sedaj je bil čedno opravljen, brke je imel navihane in tudi s popivanjem ni bilo nič več. Sodnik Hagen je bil ves srečen, ko Lukej ni več dišal po opojnih pijačah. Težko se je bilo sicer temu odvaditi, kajti navada je železna srajca, in tu in tam je padel v greh, če se je sešel s kakim dobrim prijateljem ali s kom drugim, ki je potreboval nujen nasvet za ta all oni paragraf. Toda Katra je vodila strog regiment; če ni bil Lukej točno doma, je šla po nje-ga in ga tudi našla. Ob taki priliki je Lukej hitro utihnil, če je prej še tako glasno povdarjal važnost svoje osebe, da je on prvi za sodnikom. Katra ga je samo pogledala, še piti ni hotela, in Lukej je natančno vedel, kako kaže vremenski prerok, zato je hitro pobral svojo čepico in odšel. Zunaj mu je seve Katra brala litanije, ki jih drugod še nikjer ni slišal in jih tudi v nohenih bukvah ni bral. Gostje pa so se smejali, češ, mora že iti na sodnijo, a ne pred trškega sodnika, ampak tja, kjer Katra šravfa paragrafe in je obenem tudi sama birič.

(Dalje sledi.)

ljudi, Kanada jih ima samo 9,5 milijona, tako da ona krije 40% vsega, kar svet pšenice potrebuje. Kanadci so pred tremi leti menda ustanovili veliko zadrugo-pul (poo) se imenuje, kateri je že pristopilo 80% vseh farmerjev, tako da razpolaga zadruga z 80% kanadske pšenice. Farmerji so se za 5 let zavezali, dajati svoj pridelek samo še svoji zadrugi, ki jim pri oddaji izplača del cene, ob koncu leta pa dobe doplačilo po razmeri cene, kakor se je počez med letom prodajalo.

Pool ima danes nad 100 elevatorjev, velikanskih skladišč, v katerih se lahko nasujejo velikanske množine žita. L. 1925 se je prodalo za 2,1 milijardi šilingov pšenice, to je 40 milijonov metercentov ali 10.000 tovarnih vlakov ali štiristotisoč vagonov po 40 vozov.

Ko Kanada hoče regulirati pšenično ceno, ji je seve neprijetno, če nepričakovano pridejo drugi veletrgovci ter ponujajo pšenico ceneje. Zato hočejo zadrugo raztegniti čez ves svet. V poštev pridejo tu Australija, Argentinijska, Združene države in Rusija. Najprej se hočejo Kanadci pogajati z Australci, in razmere menda niso neugodne, ker v Australiji obstoje že prej velikanske domače zadruge in se te lahko vsakčas s kanadskimi združijo. Farmerji Združenih držav se bodo, kakor se poroča, še lažje pridobili, ker nastajajo tu razmere vedno težavnejše. Trdi se, da se kapital, ki se v Združenih državah investira v kmetijstvu, obrestuje samo še z 2%, ker pač tam tudi farmer, kmet, boljše živi kakor pri nas in ker so tam ljudi veliko dražji. Ko industrija sijajno zasluži, kmetijstvo pri tako nizkem obrestovanju propada: za to kmet tudi tu stremi po združništvu. V senatu se je tudi že sprejela postava, ki bi naj farmerjem pomagala, ali predsednik Kulidž (Coolidge) jo je prepovedal in predsednik ima v Ameriki silno obsežno oblast, ne kakor v Avstriji, kjer k večjemu sme otvoriti kako novo elektrarno. Predsednikova prepoved pa bo seve vzbudila nevoljo kmetov in lahko kak veter kedaj tega predsednika odnese.

V Argentinijski so gospodarske razmere slabše. Kmet je tam pol-najemnik in zadolžen, zato mora vsako leto po žetvi svoj pridelek čimprej odprodati, da pride do potrebnega denarja. Ljudje tam ne bodo zadovoljni z naplčilom. A argentinska žetev obsega samo manjšo polovico kanadske in vsled tega ne bo mogla razvoja v Kanadi preprečiti.

Vse to gibanje naš kmet lahko zadovoljen zasleduje, ko smo sami preslabi, priboriti si primernih cen z asvoje pridelke, vidimo, da tudi žitna cena neizogibno stremi po ravnotežju, ne more biti, da bi kmečki stan trajno delal veliko več nego katerikoli drugi in vrhutega niti toliko ne zaslužil, da krije najpotrebnejše stroške.

POLITIČNI PREGLED

Avstrija. Dr. Seipel pri pogajanjih s soc. dem., ki jih je vodil pred izgredi, a so sedaj zastala, ni uspel. V njegovem taboru se je že govorilo, da jeseni odstopi, a udušen upor na Dunaju je njegov položaj zelo ojačil. Vlada je ponudila soc. dem.: 1. Da se sestavi paritetična komisija, ki bi odkazovala delo inozemskim kmečkim delavcem ozir. jim dovoljevala bivanje v državi. 2. Da vzame žagarje (delavce na žagah) v brezposelno zavarovanje. 3. Da poskrbi vlada, da dobe brezposelni gozdarski delavci po odstotku delo pri produktivni zaposlitvi brezposelnih z državno pomočjo. 4. Da se prevzamejo v delavsko zavarovanje 65letni provizionisti bratskih zakladnic. Soc. dem se s temi obljubami niso zadovoljili. Pogajanja se bodo nadaljevala. — Državni zbor se je sestel 25. t. m. Po vesteh bo vlada stavila več predlogov, ki se nanašajo na podaljšanje rokov vsled uničenja justične palače.

Jugoslavija. Ministrski predsednik Vukičević se je mudil v Ljubljani, Mariboru in Zagrebu in sklenil s slovensko ljudsko stranko volilni dogovor, po katerem stopijo Slovenci po volitvah v vlado. Govorilo se je tudi, da se je pogajal z nemško manjšino v Sloveniji, kar pa vodstvo Nemcev zanika. Nemci nastopajo v mariborski oblasti samostojno. — Bajse se vršijo pogovori med Jugoslavijo in Turčijo o zvezni pogodbi, ki jo bo podpisal Kemal paša sam. Italiji to ni po volji in zahteva, da velelasti zavzamejo k temu svoje stališče, ker o-

groža pogodba ravnovesje na Balkanu. — Neka angleška paroplovna družba je dobila koncesijo za prevažanje potnikov iz Jugoslavije v Ameriko. Italijani so s tem zelo vdarjeni in se hudujejo na Jugoslavijo.

Romunski kralj Ferdinand je 20. t. m. umrl. Rojen je bil v Sigmaringenu kot sin kneza Leopolda Hohenzollernskega. Bil je torej ožji sorodnik vladajoče pruske dinastije. Prestol je zasedel v prvih mesecih svetovne vojne, ko je njegov stric Karol umrl. Pod njegovo vlado je Romunija kljub porazu izšla iz vojne kot zmagovalka. Dobila je vse pokrajine, naseljene od Romunov in še Sedmograško, Bukovino in Besarabijo ter se tako povečala, da spada danes med večje evropske države. Nemnljive zasluge si je pridobil z agrarno reformo. Že med vojno je bil v svojem znamenitem govoru na armado izjavil, da se mora takoj po vojni izvršiti temeljita agrarna reforma. Agrarna reforma, ki se je izvršila v Romuniji s pomočjo krone, je ena najdalekosežnejših v Evropi. Milijone kmetov je napravila za samostojne kmete. Niti kronskih posestev ni odtegnil zaplembi, marveč jih je dal na razpolago za razglasitev. Uvedel je tudi splošno in tajno volilno pravico. Ker se je moral njegov sin Karol odpovedati prestolu, mu sledi na prestol Karlov sin Mihajlo, ki je dobil naslov Mihajlo I. Ker pa je star šele 6 let, bo vodil vladarske posle regentski svet do njegove polnoletnosti. — Pri zadnjih volitvah je zmagala vlada (Bratianu) s 328 mandati, nacionalna kmetijska stranka 61, madžarsko-nemški blok (manjšine) 21, ostale stranke so ostale brez mandata. Bratianu je liberalec in francosko orientiran. Delal bo na to, da se ojači vpliv Male antante in oslabi italijanski vpliv. Vlada je dosegla ta uspeh le potom nasilstva. Najbolj brezobzirno pa je postopala proti narodnim manjšinam. Na Sedmograškem so bili nemški in madžarski volilci na dan volitev izgnani na polja ko živina in tam so morali ostati, dokler niso bile volitve končane. Na ta način se je postopalo tudi z manjšinami v Besarabiji, Dobrudži in Banatu, zlasti hudo pa z Bolgari in Srbi.

DOMAČE NOVICE

Narodne manjšine. Avgusta meseca se bo vršil v Ženevi shod narodnih manjšin. Ko govore zastopniki raznih vlad in raznih ljudstev, govori vselej seve le večina, nekaj drugega pa bo povedala manjšina, kadar pride do besede sama. Drugače sodi v teh stvareh Mussolini, drugače sodijo Nemci v južni Tirolski; drugače govorijo vladajoče stranke na Koroškem, drugače govorimo mi. Ko so se dogajali najgrši napadi na Slovence na Koroškem, je zastopnik večine na Dunaju zatrjeval, da Slovenci pripovedujejo — basni. Torej treba, da se postavijo manjšine same in ker se eni sami ne bi verjelo, je treba, da se združijo vse; pritisk bo več ali manj povsod enak, torej bo svet le moral verjeti, da nikjer ni vse v redu. Upa se, da bodo kongresi narodnih manjšin polagoma zamogli omiliti britko usodo teh manjšin. Več ali manj se narodi tako mešajo, da imajo narodnosti doma večino, izven svojih mej pa razstlane drobce med drugimi ljudstvi. Nemeč ima svoje drobce v Italiji, v Jugoslaviji, v Rusiji, v Franciji, in ti drobci so tako znatni, da jih narod ne sme pustiti kar potlačiti. Slovensko ljudstvo ima svoje drobce na Koroškem in v Italiji. Umevno je, da če se narodna manjšina pobija tu, se bo pobijala tudi tam: umevno je, da če Nemeč pobija tujerodno ljudstvo tu, ne more zahtevati, da bi se njegove manjšine ne pobijale v Italiji. Čas bi že bil, da se to uvideva. Nemeč, ki v javnem življenju igra precejšnjo vlogo, je nedavno dejal: „Na Koroškem bi se morala Slovincem dati kar prazna pola: napišite nanjo vse kar želite, vse vam damo.“ Vsi seve niso tako razumni in preveč je tistih prismođ, ki bi še naprej radi ponemčevali in korumpirali naše ljudi. Nihče, ki tuji narodni manjšine ne pusti njenih pravic, naj se ne pritožuje, če se drugod zatirajo otroci njegove narodnosti. Kar ti nočeš, da se dela tebi, tega tudi ti ne delaj drugim, ta lepi krščanski nauk je postal načelo politične previdnosti. Kdor se tega ne drži, se mu bo vračalo: kakor ti meni, jaz tebi! — Zbrane narodne manjšine bodo svetu povedale

in ga prepričale, da ima svoje pravice tudi manjšina, da se morajo vpoštovati tudi manjšinske življenske potrebe. Večine bodo čule pritožbe svojih ljudi in tako bo drugi za drugega prosil: Pred to solidariteto zatiranih se bo umaknila sirova sila večine.

Škof Janez Raffl umrl. V Briksenu na Tirolskem je dne 15. VII. umrl škof Janez Raffl. Vodil je škofijo skozi 8 let v zelo težavnih razmerah. Njegova škofija je nemška, a je prišla pod Italijo. Italijani delajo silne težkoče pouku krščanskega nauka v materinem jeziku. „Kärntner Tagblatt“ z dne 22. jul. pri tem poročilu povdarja važno skušnjo, ki bi si jo naj nemški duhovniki med nami dobro zapomnili in izpraševali svojo vest. Pravi namreč: „Prenatančno se je že pokazalo, da se nemški otroci pri italijanskem pouku nič ne učijo. Če naj pa še krščanski nauk postane italijanski, kaj potem?“ Kaj potem, to naj si „Kärntner Tagblatt“ ogleda v okolici Celovca. Našel bo prazne cerkve, polne gostilne in rdeče in zelene brezverce, pa še pri sodnji naj pogleda imena, s kom ima sodnja največkrat opravka, potem bo jasno, kam pride, če še kršč. nauk postane za slovenske otroke — nemški. Kako bi izgledalo, če bi se katoličani iskali s „freies Bekenntnis“, to bi bil fiasko v 100% katoliških a nemčurskih krajih. Za tak „freies Bekenntnis“ se navdušuje stranka, ki hoče biti krščanska!

Grabštanj. (Posledice.) Bila je tu do plebiscita dobro obiskana božja služba. Opravljalo se je v cerkvi v istem jeziku, kakor ga ljudje govorijo doma. Odkar pa je cerkvena oblast nastavila župnika, ki slovenski ne zna in se od novega župnika niti ni zahtevalo, da se priuči jeziku ljudstva, pa so ljudje začeli izostajati od cerkve; vedno bolj se je praznila. Sedaj je cerkev prazna. Pa se tudi že kažejo grozne posledice. Brezverske stranke žanjejo uspehe, vera pa umira. Umira tudi vedno bolj družinsko življenje. Fara šteje 1450 ljudi, v prvem polletju je umrlo 14 ljudi, rodilo se jih je pa samo 7, poroke pa nobene. To so sadovi, da so se Slovenci izgnali z nemškimi pridigami iz cerkve. Kmalu bo tudi naš župnik mogel tožiti, kakor je tožil rajni župnik v Brezi pri Celovcu, da so Slovenci njegove fare sami komunisti. Kdo ima največjo škodo od raznarodovanja na Koroškem — ali narod ali cerkev? Pravim da cerkev, ker ljudje še ravnотako govorijo slovensko v domači rabi, cerkvi pa so obrnili hrbet. Zato bi bil že čas, da vsi krščanski nemški krogi, posebno kršč. soc. stranka spregledajo, popravijo svoje doseganje stališče napram nam in ne kopljejo več v ozki zvezi z brezverskimi strankami grob moralnemu življenju koroških Slovencev.

Žvabek. Brali smo, da je pliberški župan dr. Herbst prepovedal v Pliberku plakate za Prosvetni dan v Šmihelu. To njegovo dejanje obsojamo, ker je to nasilje in kratenje najnavadnejših naših pravic tudi v Pliberku, kjer prebiva samo peščica resničnih Nemcev in živi mesto od ljudi, ki govorijo in razumejo samo slovensko, vseeno ali se svoje narodnosti zavedajo ali ne, ker niso sami krivi svoje nezavednosti, ampak je to le sad razmer, ki so slovenskim krajem vsiljene; patentirano raznarodovanje s šolo in vsem javnim življenjem. Pravijo tudi, tako slišimo, da dela pliberška apoteka mnogo kšefta z dinarji. Pa ne verjamemo, ker dr. Sch. si svojih ultragermanskih rok vendar noče umazati z dinarji. Tudi iz Žvabeka moramo javiti o takem slučaju. V Globasnici so pripravljali lepo igro „Za pravdo in srce“ in so tudi nam Žvabekarjem poslali vabila, da jih nalepimo in se igre, če se hočemo, tudi udeležimo. In res, v popolnoma slovenskem Žvabeku smo plakat nabili na popolnoma privatni hiši. Toda glej! Pliberški orožnik Šulin ni imel drugega važnega posla, kakor da je ukazal plakat odstraniti. Pribijemo, da je to nasilje in krivica. Za to ga tukaj ne potrebujemo. Naj bi bil „diensteifrig“ tam, kjer je na mestu. Samo en slučaj: Pri enem tukajšnjem posestniku so tatovi kradli. Ali mislite, da so jih orožniki dobili. Ne. Tam se potrudite in pustite nam naše pravice! To bomo kričali tako glasno in tako dolgo, da nas bo čul cel svet.

Št. Jur na Vinogradih. (Požar.) Dne 16. julija zvečer je nenadoma izbruhnil požar pri

Rotiču v Škofljici in ker je bilo poslopje leseno in krito s slamo, je v pol ure ogenj pokončal vse, še predno je mogla dospeti požarna bramba. Gašenje je bilo nemogoče vsled tega, ker ni v bližini nobene vode. Kako je nastal ogenj, se ne ve. Obžalovanja vrednemu posestniku, kateremu je zgorela tudi vsa živina, obstoječa iz 5 glav govodi in enega konja ter nekaj prašičev, upamo, da bodo dobri ljudje šli na roko, da si zopet postavi nov dom. Udarec zanj je toliko hujši, ker je bil zavarovan za malenkostno vsoto, ki ne krije škode.

Št. Jakob v R. Šolske sestre v Narodni šoli ali v „Sirotišnici“ v Št. Petru otvorijo v jeseni meseca novembra 6mesečni gospodinjski tečaj, kjer se bo vršil pouk v gospodinjsstvu, kuhanju, šivanju, vezenju, pranju in likanju, sploh v vsem, kar je zadeva dobre gospodinje. Pogoji se izvedo pri vodstvu zavoda „Sirotišnice“ v Št. Petru, pošta Št. Jakob v Rožu.

Bilčovs. (Naši pomisleki.) Dunaj, glavno mesto naše države, je doživel pred kratkim krvave dni. Groza in žalost mora pretresti vsakega človekoljuba, če pomisli, da se je pretakala nedolžna kri ljudi. Vsak, naj bo to kdorkoli, ki je temu krvoprelitju kriv, zasluži obznanje in kazen. Ni naša naloga, iskati krivce dunajskega pustošenja, požiganja in morije, pač pa vprašamo, ali je bilo potrebno delati državi toliko škodo? Kdo bo škodo popravil? Zopet naša ramena bodo tlačena! Škoda države je škoda celokupnih davkoplačevalcev. Kdo naj vrne državi ugled, ki je vsled teh izgredov gotovo močno padel? Tudi ni manjkalo mnogo in tuje države bi prišle vpostavljeni red. Vse to hiti mimo nas in vprašanje se nam vzbuja, kdo je sovražnik države? Kdo je državi nevaren? Ali mogoče mi koroški Slovenci, ko vedno vidijo med nami državi sovražne elemente, takozvane iredentiste? Oh, nas se naj gospodje nikar ne boje. Mi se borimo samo za naše pravice, več pa ne zahtevamo. Dajte jih nam, pametne in take, ki odgovorjajo našemu položaju in vaš strah bo pri kraju. A mesto na nas, naj se pa vaše oko obrne med vaše vrste in tam naj se vpostavi red, da ne bo v nevarnosti imetje države, njen mir in njen obstoj!

Št. Vid v Podjuni. (Razno.) Dne 12. VII. je bilo proti poldne vlomljeno pri Löflerju v Sp. Vinarah. Vlomilec je prišel, ker so bila glavna vrata zaprta, pri durih, ki vodijo iz hleva v stanovanje. V omaro, kjer je bilo shranjeno okoli 40 S, je vlomil s krampom. Tudi srebrnina in žepna ura je izginila. Domači so bili blizu doma in se kmalu vrnili, ali kljub temu niso več našli o vlomilcu ne duha ne sluha. Letošnja letina pri nas ne obeta nič dobrega, ker je najvažnejša žitarica, rž, odpovedala. Že slaba semenska rž in suša ob setvi je povzročila, da je setev vzkliła redka. K temu je prišlo preveč mokro vreme lani v jeseni. Posebno slaba je bila toraj rž na mokrih njivah. Slabo letino je nudila domača rž. Kruh bode toraj marsikateri kmet moral dokupovati. Sejalci koroške žlahtne rži in mehliške rži (Melker Roggen) so z žetvijo zadovoljni. Pšenica sicer ni redka, ali kratka in žetev tudi ne bo preveč dobra. Jako dobro uspeje pa ječmen. Tudi krompir in koruza obetata dobro letino, in proso, ki ga je lani marsikdo moral podorati, ni slabo. Ker je bilo letošnje vreme primerno za rast trave, je krmški pridelek dober, a tudi plevela na njivah je žal preveč. Od sadja je pa videti samo tu in tam nekaj češpelj. Pridelek na hruškah in jabolkah bo pa enak ničli.

Št. Jur na Vinogradih. (Avtomobilski zveza, elektrika.) Dosedaj je bila važenberška občina odrezana od železniškega prometa, dve uri do postaje, a kot nadomestek smo dobili pred kratkim kar dve avtomobilski zvezi. Iz Grebinja vozi vsako jutro avto na Vovbre, Sv. Štefan, Trušnje, na Šmarjeto in v Celovec, za spodnji del občine je druga zveza, ki vozi istotako vsak dan iz Trušenj, na Šmarjeto v Celovec. Mnogo se govori, da bi napravili električno moč iz Launsdorfa po šentjanski fari do Hranovič. Večji kmetje so za to, a manjši se držijo zelo skeptično, boječ se velikih stroškov za napeljavo, ki bi sorazmerno mnogo stala, ker se vasi ne držijo kompaktno skupaj, temveč so raztresene. Kot se govori, namera-

va vzeti občina vso zadevo v roke in garantirati stroške, da se izplačajo v desetih letih. Ljudje menijo, da se električna moč že izplača velikim kmetom, da si prihranijo bencin in delovne moči, a za luč samo pa pride predraga. Saj v hlevu kmet 5 mesecev najmanj ne rabl nobene luči. Najbolj pametno bi bilo, če bi Šentjanžani napravili lastno električno centralo, kot so jo Štriholčani leta 1924. Takrat seveda je veljalo, da je marsikdo jamral, zabavljalo se je, a danes so vsi zadovoljni. Tudi v Št. Jurju bi se našla vodna moč v Važenberškem potoku, da bi bilo dovolj električne moči za celo faro. Naj bi se tudi tukaj osnovala električna zadruga, da bi bili sami svoji in neodvisni od drugih. Eden bi se že našel, da bi se nekoliko izvežbal, da bi kaj popravil, če bi bilo treba. Vzeti elektriko od tuje firme, je precej nerodna stvar, ker more lastnik električni tok vedno podražiti oziroma dandanes v času štrajkov, morejo delavci ustaviti električno moč ravno v času, ko bi jo kmet najbolj potreboval.

Bistrica na Zili. (Jožefa Schnabl †) V petek dne 15. julija — ravno v istem trenutku, ko je zadivjalo na Dunaju krvavo meščansko klanje — smo položili k večno-mirnemu počitku našo vrlo gospodinjo: staro Štalarco iz Zahomca. Bila je mati trinajstih otrok ter je dosegla že patriarhalno starost 82 let. Veličasten žalni sprevod od domače hiše do pokopališča je vodil domači soprovizor g. France Katnik ob asistenci blaškega g. župnika Maierhoferja, ki je v pretresljivih besedah vzel ob odprtem grobu slovo od ranjke. Napram sedanjemu omehkuženemu času je slavil spretni govornik ranjko tudi kot junaško mater, ki je v hudih časih in v uboštvi rodila in vzgojila 13 otrok. Moderne kratkokrile damice pa se ne upajo roditi več...! In vse otroke je vzgojila v vnetonarnem duhu. Katera „moderna“ je danes še tako junaška? Vso moč pa je našla v globoki svoji veri, v zaupanju na Boga, v molitvi. Posnemajmo jo! Naj počiva v miru!

Kotmara vas. Prvič smo v letošnjem letu, dne 3. t. m., obhajali Materinski dan, ki ga je priredilo tukajšnje izobr. društvo s prav sijajnim uspehom. Že pri sv. maši je bila cerkev napolnjena kot na kak večji praznik in popoldne pri blagoslovu kot malokdaj tako. Ob 4. uri je bil shod pri Šimonu v Št. Gandolfu, ki je bil lepo obiskan. Lepi govor čg. Starca je uplival na marsikatero mater globoko do solz, ki so spremljale vsako besedo. Kje je tista moralna lepota iz nekdanje dobe? Olepšale so shod z lepimi deklamacijami Boštjanova Hanca v Trabesnijah in Toplicarjeva Rezika na Plešivcu, dalje še moški pevski zbor, da se zbrano ljudstvo kar ni hotelo raziti. Tako smo obhajali cel dan prav praznično in upamo, da tudi v prihodnjem letu ne izostanemo. — Drugi dan zvečer pa smo obhajali kres in topiči so grmeli na Plešivcu.

ŽENSKI VESTNIK

Družina doktor Šumanova.

Pogostokrat vzamem „Bogoljub“ v roko in berem prekrasni življenjepis v najlepših krščanskih čednostih utrjenega mladeniča, medicince Pavleta Šumana.

Ko je bivala blaga družina doktor Šumanova leta 1913 pri Najeku v planinski vasi, v Slovenjem Plajberku, je večkrat obiskala tedaj na smrt bolnega župnika, knezoškofijskega svetnika Andreja Einspielerja.

V Slovenjem Plajberku je prelepa navada, da se bere na dan poroke ženina in neveste ob navzočnosti vseh svatov sveta maša za ženina in nevesto ali pa za umrle sorodnike. Po sveti maši ali pa med sveto mašo se poroči novi par.

Ko se je omožila leta 1913 sestra doktor Šašlna, tedaj je igral gosli Pavle in gospa mama pa je igrala na orglje med sveto mašo. Novi par je poročil tedanji upravitelj župnije čg. Ivan Starc. Tudi zlato solnce se je smejalo ta dan z neba.

Čg. Starc je bil pogostokrat gost v Šumanovi družini pa tudi nekak Pavlov duhovni oče in prijatelj.

Seveda se je Pavle v počitnicah tudi jako marljivo učil. Družina doktor Šumanova je

govorila med seboj tudi jako rada francosko, da so se otroci privadili.

Iz vrhov vseh bližnjih gora je občudovala družina veličastno lepoto božje narave. Obir, Košuta, Baba, Ljubeljski prelaz, Zelenica, Vrtača, Begunščica, Stov, Vajnaš, Mačenska planina, Kozjak, Podsinjski vrh, Vrajnca, Zingarca, Grlovc, Macna in drugi vrhovi so bili tej družini prijeten dom čistega veselja. Kolikor se spomnim, je bila družina doktor Šumanova to leto tudi vrh Triglava.

Družina je bila tedaj še izredno srečna. Živel so še vsi trije otroci. A zdaj so ostali starši sami...

16. junija 1927 sem sprejela od gospe sledeče vrstice: „Mile vrstice s Koroškega so nas prav veselile in dokazale, da tudi na Koroškem žalujejo dobra srca z nami in z našo neizmerno nesrečo.“

Kruta usoda je ugrabila ne samo staršem vse, kar so imeli: dva krasna, predobra, nadepolna sina, ampak tudi ožji domovini slov. Korotanu, dva do smrti zvesta koroška fanta.

Živimo zdaj v temi pretežkega bola, v spominu naše izgubljene sreče. Smrtno ranjeno srce ima samo še jedno željo, konec tega hudega trpljenja.

Letos se podamo v Logarsko dolino, kjer bo visoko nad Okrešljem blagoslovljena od dr. Gregorja Rožmana spominjska plošča „Šumanov križ“ dne 24. julija 1927. Ta plošča v obliki križa ne bo samo izraz Pavlove vzvišene krščanske ideje, ampak istočasno simbol težkega križa, ki ga moramo nositi, dokler nas previdnost ne odpokliče. S to svečanostjo se manifestira zadnji cilj naše družine.

Križ bo imel napis: „Smrt je kakor polet v višine“ — besede sina Ivota na predvečer smrti — in majhno pesem od Finžgarja, ki je oblekel misli mojega moža v poetične forme“.

Ker se me koroške matere, ki smo poznale blago družino Šumanovo, ne moremo udeležiti osebno svečanosti 24. julija, hočemo se ta dan v duhu udeležiti te slovesnosti polne žalosti za Šumanove starše.

Tudi v cerkvi presvetega Srca Jezusovega v Hall, Tirolsko, bodo sestre presvetega Srca Jezusovega še prav posebno izročile Jezusovemu srcu dne 24. julija celo Šumanovo družino.

Na praznik presvetega Srca Jezusovega sem v naši cerkvi pri slovesni sveti maši v imenu vseh slov. koroških mater prav iskreno izročila celo Šumanovo družino v presveto rano Jezusovega Srca.

Ljubi Bog naj potolaži žalostne starše.
Mati.

GOSPODARSKI VESTNIK

Letošnja žetev. Strokovnjaki računajo, da bo letošnja žetev preseгла rekordno žetev leta 1925. Posebno kakovost žetve bo zelo dobra. S prizadevanjem poljedelskega ministrstva, ki je razdeljevalo seme, ima že skoraj 75% avstrijskih kmetov plemenitejšo žitne vrste. Rži, ovsu in ječmenu se bo predvidoma pridelo toliko, da bomo sami krili lastne potrebe in poleg tega bo preostal še precejšen del za izvoz. Pšenice bo prilično 30 odstotkov več ko lani. Računa se, da bo pridelek kril 60 do 70% domače potrebe, dočim smo morali lani 50% uvoziti. Tudi sladkorna pesa kaže prav dobro in bo krila 65% domače potrebe. Nekateri kraji so bili sicer po toči prizadeti, a to nima toliko vpliva na celotni dobri rezultat žetve.

Tržne cene. Velikovec, 20. VII. Živina: pitani voli 1,30—1,40, vprežni voli 1,20—1,30, junci 1,10—1,30, krave 0,80—1,20, telice 1,20 do 1,30, teleta 1,60—1,80, plemenski prašiči 2 do 2,20, ovce 0,60—0,90 S za kg žive teže. Jajce 15 g, sirovo maslo 3,20—4,80 S, stare kokoši 3—3,50 S, mlade 1,50—3,50 S. Žito: pšenica 37, rž 23—32, oves 34, ječmen 28—29, ajda 45—46, krompir 15—16 g za kg. Celovec, 21. VII. Živina: voli 1,10—1,30, krave 0,80 do 1,30, prašiči 2—2,50 S za kg žive teže. Žito: pšenica 32, rž 34, ječmen 30, oves 34, ajda 50, koruza 30, proso 40, kaša 74, krompir 30 g za kilogram.

Borza. Dunaj, dne 25. VII. 1927. Dinar 0,12477, nemška marka 1,6867, angleški funt 34,4425, lira 0,3856, dolar 7,092, franc. frank 0,27755, češka krona 0,21012, švic. frank 1,366 šilingov.

Schichtovo

terpentinovo - milo

s svojimi 7 odlikami

6. odlika: Svetla barva je znak, da Vam se daje Schichtova specialiteta iz izbranih sirovin. Schichtova specialiteta, to pomeni nekaj posebnega.

1. Terpentin v milu.
2. Veik in priročen kos.
3. Prijeten duh.
4. Slike iz pravljic za izrezati.
5. Milo je v zavitku.
6. Svetla barva.
7. Schichtova pošta zastoj.

ZA NAŠO DECO

Pripovedka o roparjih.

Bilo je na sveti večer. Pri Murku je bilo vse temno, vsi so šli k polnočnici. Doma je ostala samo edina hči. Ko so drugi odšli k polnočnici, zapre ona vse shrambe in vse duri, gre v sobo in moli rožni venec. Že je odmolila nekaj desetnic, ko začuje trkanje na vrata. Stopi na hodnik in vpraša, kdo je. Tvoj stric, očetov brat. Prišel sem, da ostanem čez praznike pri vas, se oglasi zunaj močan bas. Ko pa dekle odpre, obstopijo jo razbojniki: Dušo ali denar! Počakajte malo! Takoj dobite denar, reče dekle in se vmakne v klet. Razbojniki hočejo za njo, ona jim pa pred nosom zaklene vrata. Začno razbijati po vratih ali brezuspešno. Videč, da nič ne opravijo, veli glavvar: Idite po orodje! Skopljemo luknjo v klet. Gotovo je doli denar. Razbojniki pridejo s krampi in začno kopati. Dekle začuje udarce, pa vendar ne izgubi glave. Pregleduje po kleti in najde sekuro. Priporoči se Bogu in stopi k steni, kjer je slišala udarce. Tu sliši povelje glavvarja. Zlezite v klet, primite deklino in držite jo, dokler ne pridem jaz!

Ko pomoli prvi razbojnik glavo skozi luknjo v klet, mahne dekle s sekuro; prvi razbojnik obleži mrtev na tleh. Isto se zgodi z nadaljnim, dokler ni bilo enajst mrtvih razbojnikov na tleh. Poglavarju se je čudno zdelo, da sliši samo zamolkel padec, drugega pa nič. Nekako oprezno pogleda v klet. Tudi po njem mahne deklica, ali on, ker se hitro okrene, zgubi samo uho in brez plena zbeži. Ko ni bilo več slišati korakov in kletvin razbojnikov, zapusti dekle klet, zaklene vežna vrata, vzame očetovo puško, da je pripravljena za vsak slučaj.

Domači se vrnejo. Oče kliče hčer, naj mu odpre, ona pa v razburjenosti ustrelji. Očetu švigne krogla mimo ušes. Ko začuje tudi materine besede šele spozna, da so domači. Pripoveduje jim, kaj se je godilo. Ker ne verjamejo, jih pelje v klet, kjer vidijo na lastne oči enajst obglavljenih razbojnikov. Vsi občudujejo njeno hrabrost. Drugo jutro povedo celo stvar župniku, ki ukaže skopati v gozdu jamo, kamor zagrebejo roparje. Menda še sedaj hodijo ob uri strahov obglavljeni in s sekirami v rokah okrog jame.

Ker so se Murkovi bali osvete poglavarja, prodajo domačijo in se preselijo na Štajersko, ter kmalu pozabijo na oni božični večer. Mirno jim teko leta. Nekoč se pride, ko je bilo ravno največ dela, ponujat za hlapca čvrst mlad človek z obvezano glavo. Gospodar ga z veseljem sprejme. Pripovedovati je znal mične dogodke, pa tudi rok ni štedil. Če ga je kdo vprašal, zakaj ima obvezano glavo, se je izgovarjal, da ima neko staro bolezen.

Minuli sta dve leti. Podnevi je bil hlapec najpridnejši delavec, ponoči pa, kakor marsikateri mlad človek, ni ostal v postelji. Nekega dne reče gospodarju, da je njegov stric zelo

bolan. Gospodar mu da osem dni dopusta. Obrnil se je proti hrvatski strani, a za ovinkom pa krene naravnost proti gozdu. Že je hodil cel dan in nekaj časa po noči, ko pride do gradu, kjer so bivali roparji. Vsi navdušeno pozdravljajo poglavarja, kajti on je bil. On si vzame obvezo z glave in reče: Vidite, tovariši, to glavo brez ušesa? Ona kliče po maščevanju. Pojdem po tičko, ki mi je to napravila. Napotijo se na Hrvaško, kjer ukradejo konja in voz, s katerim se glavvar odpelje. Drugi gredo v svoje skrivališče.

Ko se pripelje na svoje službeno mesto nazaj, se nalaže, da je stric umrl in njemu volil vse premoženje. Pripoveduje jim, kako lepo je posestvo stričevu. Pa kaj bo sam brez gospodinje. Prosi očeta za hčerkin roko. Dobro je treba premisliti, predno se stori tako važen življenski korak, meni oče, zatoraj naj gre jutri s teboj, da si sama ogleda. Branil ji ne bom. Ropar veseli, da mu gre vse gladko, gre k počitku. Drugo jutro napreže in se odpelje z nevesto na ogled. Proti poldnevu zavijeta v gozd, po katerem se peljeta do večera. Dekleta je začelo biti že strah, ko se končno zasveti luč. Bil je to roparski grad.

Pelje jo v grad ter vodi po sobah. Končno jo v neki zaduhli stanici pusti ter zaklene vrata. Čula ga je še govoriti: Zdaj jo imam, lisico, ki mi je ednajst hlapcev pobila. Drugi dan jo našenejo kuhar. Zagroze ji, da jo, če bi utekla, takoj ubijejo. Gospodinjala jim je štirinajst dni.

Nekega dne odidejo vsi z doma. Samo stari stražnik dremlje pred vrati. Tiho se splazi skozi vrata in zbeži. Ko priteče do ceste, zagleda voznika, ki je peljal voz otepov. Pove mu, kaj se je zgodilo ter ga prosi, naj jo skrije v slamo. Medtem so jo roparji pogrešili. Hitro uderejo na njo. Sumljivo se jim zdi, da voznik podvezuje voz. Vse mu toraj razmečejo. Samo par otepov je še na vozu ko glavvar srdit zarjove: Hudič, ušla nam je. Voznik potem srečno pripelje slamo domu, kjer izvleče deklico vso izmučeno. Stvar naznanijo sodišču, ki pošlje vojake nad razbojnike, ki so celo roparsko zalego pobili.

Vse njihovo premoženje je pripadlo hrabri deklici, ki se je kmalu nato poročila s svojim rešiteljem voznikom.

RAZNE VESTI

Drobne vesti. Pri Königsbergu se je podrl stavbni oder in poškodoval 27 oseb. — Na malariji, raznešeni po moskitih, umrje na celem svetu vsako leto tri milijone ljudi. — V teku enega leta pobijejo slušatelji oxfordske univerze okoli tritisoč šip na oknih. — Narodna banka je zvišala obrestno mero od 6 na 7 odstotkov. — Vizumi med Anglijo in Avstrijo so popolnoma odpravljeni. — Vrednost jugoslovanskega izvoza l. 1926 je znašala 7800 milijonov dinarjev, uvoza pa 7600 milijonov. Jugoslov. trgovinska bilanca je tedaj aktivna, kar pri nas menda nikdar ne bo. — Po ljudskem štetju

l. 1925 je v Nemčiji 62,4 milijona prebivalcev: 40 milijonov protestantov in 20,2 milijona rim. katolikov. — Nemški letalec Wagner je letel 6000 metrov visoko.

NAZNANILO.

Podpinani naznanjam Šmihelčanom in okoličanom, da sem začel v Vavpotičevi hiši

kovaško obrt

in se prijazno priporočam za številna naročila. Z odličnim spoštovanjem

Kužnik Tomaž.

Poceni prodam posestvo

sestoječe iz enonadstropne hiše in gospodarkega postopja, vse v najboljšem stanju, s skupno 43 jobi zemljišča in zrelim gozdom. Redi se lahko 10 glav živine in 1 konj. Proda se tudi z inventarjem. Vprašati je pri Valentinu Lušin v Ležbah pri Hedišah.

Kot najboljša in najcenejša

prodajalnica

bombažnega (pavolnastega)

in volnenega kakor tudi

špecerijskega blaga

se priporoča firma

J. Magnet v Pliberku, Koroška.

Zahvala.

Za vse dokaze prijateljstva in sočutja ob priliki dolge bolezni in bridke smrti naše ljubljene mamice

Jožefe Schnabl

p. d. Štalarjeve matere v Zahomcu

izražamo svojo največjo hvaležnost blagim sosedom, posebno Valnovi bofri in čč. duhovnikom gg. Francu Katniku in Ivanu Maierhčferju in vsem, ki so na katerikoli način izkazali zadnjo čast blagi pokojnici.

Št. Rupert pri Celovcu—Zahomec, 25. julija 1927.

Žalujoča družina Schnabl.